

De vertelmachines van Pat Van Hemelrijck

Clara van den Broek en Dirk Pauwels in gesprek met Pat Van Hemelrijck.

De Sinterklaasallures van een theatermaker

Het is donker en het motregent. Zonder bril kan ik de straatnamen niet lezen, met bril zie ik enkel water. Het irriteert me. Ik heb haast! Naast het Brusselse Noordstation verhindert een modderig, omheind en braakliggend terrein me rechtsaf te slaan zoals me werd voorgeschreven. Ik heb het koud. Ik ben moe. Met klamme kleren beland ik toch nog in de Smaakmakerij, thuisbasis van het Alibi Collectief, waar me *Los Mansardinos* werd beloofd, de nieuwste voorstelling van Pat Van Hemelrijck. Ik ben een half uur te vroeg. Lach wat groentjes, voor de schone schijn. Maar wanneer ik twee uur later weer buiten sta, heeft zich in mij een klein wonder voltrokken. Die heer Van Hemelrijck heeft zijn naam niet gestolen. Ik ben verrukt, vervuld van energie, dankbaar ook. Blij als een kind hol ik naar het Noordstation. Omdat er een discotheek staat in Epidaurus, en omdat het kind in mij daar aan het dansen werd gebracht.

Nog geen week later woon ik een gesprek bij tussen de man die zulks kan (hij had ondertussen in mijn hoofd Sinterklaasachtige allures aangenomen) en Dirk Pauwels, artistiek leider van Victoria en oude vriend van Pat. Ooit vormden zij, samen met Josse De Pauw, gedurende zeven jaar het gezelschap Radeis. Sinds '84 is elk zijn eigen groenten gaan telen, niet zonder af en toe in andermans tuin te komen rondstruinen, nieuwsgierig naar wat daar zoal het daglicht mag zien. Pats paden (sinds een zevental jaar belegd in het Alibi Collectief) brengen de wandelaar van een ode aan de zichtbaarheid van alle bronnen, over een liefde voor het familiepubliek, naar een erg hedendaagse smaak voor vermenging van het actuele en het gemeedeerde, van theater en technologie.

Etcetera: Is er een inhoudelijk verschil, een verschil in bedoeling tussen wat je deed bij Radeis en wat je nu doet?

Pat: In bedoeling niet, maar in mensen wel. Het draait tenslotte altijd om mensen. Mijn bedoelingen zijn altijd dezelfde gebleven, namelijk de drang om materiaal te doen praten. Ik ben op zoek naar een visuele taal.

Etcetera: Vaak heeft beeldende kunst binnen theater een dienende functie. Is dat zelfs in jouw werk niet een beetje het geval? De vorm 'an sich' heeft bij jou natuurlijk een zeer belangrijke betekenis, maar dient toch ook om een verhaal te vertellen. Jij, als subject, projecteert jouw verhalen op het object, waardoor dit niet meer autonoom is. Je laat het object spreken, maar in jouw naam.

Pat: Hola! De essentie van dit werk bestaat er net in dat de beeldende kunst niet de dienende functie heeft, integendeel. De vorm is mijn taal, de vorm vertelt. De tekst doet dat ook, maar die wordt toch af en toe decor, geluidsdecor. De idee is de woorden die in een object zitten weer te leren zoeken, in plaats van dat object bij naam te noemen. Weer gaan kijken wat het object mij doet, in plaats van direct te zeggen: het object doet mij enkel dat. Ik kom uit de richting van de beeldende kunst, en zat zelf met de frustratie dat decor binnen theater enkel behang was, of architectuur. Volgens mij is decor emotie, taal. Niet dat ik literatuur en dergelijke verfoei! Literatuur hoort erbij, maar is slechts één element in het geheel. Het is niet alléén literatuur, het is niet alléén muziek, het is niet alléén zichtbaar, het is niet alléén figurentheater. Ik wil zoeken naar die vertelmaschine, en bouwen aan nieuwe vertelmachines.

Dirk: Hoe eenzaam voel jij je als maker hier in het Vlaamse veld?

Pat: Af en toe voel ik me verschrikkelijk eenzaam, maar ik ben blij dat ik af en toe verwante mensen tegenkom – al zitten ze in andere branches, zoals Frédéric Le Junter en Al Balis (resp. 'muziekbeeldhouwer' en beeldend kunstenaar bij *Los Mansardinos*, nvdr). Dat zijn mensen die ook obsessieel met dingen bezig zijn, zonder dat zulks ziekelijk moet klinken. Alleen bij de jonge garde zie ik ze nog niet.

Ik voel bij heel veel beeldende kunstenaars die ik interessant vind dat ze met theater niets kunnen en willen doen, 'zij zijn met kunst bezig'. Zij willen helemaal niet op een scène gaan staan. Hoe was ik zelf?! Dat was het laatste van mijn gedachten. Anderzijds blijft het theaterwereldje zich ook steeds beschermen tegen al die invloeden van buiten. Er moeten ook altijd vakjes getrokken worden: Dirk heeft het over jeugdtheater, mij hebben ze in het vak figurentheater gestopt. En zo zit iedereen wel in een hokje. En, zoals ik al zei, veel plastische kunstenaars laten het medium theater liggen.

Dirk: Ik weet het niet, hoor. Ik denk dat er nu een boeiende generatie op til is, wat ze er ook van zeggen. In het Brusselse Sint-Lukas bijvoorbeeld leveren een paar mensen op het gebied van beeld momenteel zeer interessant werk. Het theater zou inspanningen moeten doen om mensen uit de plastische kunst binnen te halen. Tijdens het vorige Victoria-festival heb ik bijvoorbeeld een parcours georganiseerd met plastische kunstenaars, waarbij theatraaliseren een eis, een uitgangspunt was. Pat, denk jij er nooit aan om mensen uit die jonge generatie binnen het Alibi Collectief naast jou te laten werken, om ze uit te nodigen